

Text: Iz 43,1-2

Datum: 20. března 2016

Kazatel: Pavel Robík

Místo: Třebechovice

Milí přátelé v Kristu,

toto biblické slovo není žádný leták, který by nám někdo hodil do schránky, žádný lákavý mail, který by na nás vyhřezl z obrazovky. I my, kdo máme na poštovní schránce vzkaz „Nevhazovat reklamní letáky“ nebo se denně odhlašujeme z odběru „newsletterů“, ke kterým jsme se nikdy nepřihlásili, známe všechny ty anonymní prospekty. Jsou neosobní, proto nepříjemné. V našem, ani žádném jiném biblickém textu, nedostáváme oznámení o té či oné pro nás jistě nezbytné věci za akční cenu, ale Boží oslovení pro tvůj a můj život. „Neboj se“ slyší od Boha praotcové Izraele, Mojžíš a Jozue. Slyší to Marie, když jí anděl ohlašuje, že na svět přivede Božího syna. Slyší to pastýři ve vánočním vyprávění, stejně jako ženy u Ježíšova prázdného hrobu. Stejná slova říká Ježíš Petrovi, když mu zaslibuje, že od této chvíle bude namísto ryb lovit lidi. Apoštola Pavla v Řecku ve snu povzbudí slova: „Neboj se. Mluv a nemlč.“ A nakonec čteme v Janově Zjevení: „Neboj se, já jsem první a poslední.“ Toto ujištění se jako červená nit vine celou Bibli, od její první do poslední knihy. Biblisté spočítali, že Boží oslovení „Neboj se“ nacházíme v Bibli 365 krát. Pro každý den v roce. Mocným i nemocným, bohatým i chudým – těm všem tato útěcha bez rozdílu platí. Netřeba nyní uvádět příklady našich každodenních strachů a jejich příčin. To vše by spíše patřilo do pastoračních rozhovorů. Pro naše kázání je určující ono evangelium, ona dobrá zpráva: „Neboj se, já jsem tě vykoupil, povolal jsem tě tvým jménem, jsi můj.“ Rozeberme si proto tuto Boží útěchu pěkně systematicky ve třech krocích.

1. „Já jsem tě vykoupil.“ V hebrejském znění čteme spíše: *já jsem tě uvolnil, já jsem ti ulevil*. Je to stejné sloveso, jako např. povolit ruku ze sevření nebo v současné hebrejštině povolit šroub. *Nasadil jsem se za to, abys byl znovu volný, svobodný*. Lze docela dobře stopovat historický kontext pro takové vykoupení: člověk upadl do dluhů, které nemůže splatit, a namísto naší dnešní exekuce se tento člověk stal otrokem. Tedy přišel v očích druhých – a dříve či později i v očích vlastních – o lidskou identitu, o své lidství, o své člověčenství, jak jsme nedávno zpívali. Aby takový člověk vůbec přežil, potřeboval vykoupit, čili nabídl se do služeb někomu, kdo za něj zaplatí. Člověk se stal zbožím, materiálem, majetkem někoho jiného. To je situace, jak se až vcelku donedávna mohl stát otrokem jednotlivce. Izraelci ovšem měli živou zkušenost s otroctvím kolektivním. Na 60 let se po prohrané válce ve své zemi stali otroky v Babylonu, jejich dosavadní domovy byly v troskách;

otroctví pro ně představovalo všechno jiné než vzdálenou, převzatou metaforu, ale přítomnou, živoucí vzpomínku. A v této situaci od proroka slyší: „Neboj se, já jsem tě vykoupil“. A skutečně, brzy po tomto ohlášení Izrael zakusil svobodu a vrátil se domů. Ž 126 se svým jásavým: „Když Hospodin úděl Sionu změnil, bylo nám jak ve snu, tehdy naše ústa neplnil smích a náš jazyk plesal“ pochází právě z této doby. Izrael nadále zakoušel, že Bůh ho doprovází i v jeho trápení, největších úzkostech a obavách a dává sílu začít znovu. I po r. 1945, když mohli Židé konečně opustit koncentrační tábory, a po r. 1948, když se mohli vrátit zpátky do své pravlasti.

Izajáš a jeho posluchači patří už ke druhé generaci zajatců. Stejně jako byli vysvobozeni jejich předkové v Egyptě, přivede Bůh své zajaté a rozptýlené zpět i tentokrát, protože splní slib, který svému lidu dal. „Nyní toto praví Hospodin, tvůj stvořitel, Jákobe, tvůrce Tvůj, Izraeli.“ Je to záměr, že Izajáš oslovuje Izraelce „Jákobe“. Jákob je praotcem všech 12 kmenů Izraele, tedy celého Izraele, jednoho každého vyvoleného – a vykoupeného. A je nápadné, že osvobozující Boží čin se v Izajášových očích už stal: „Já jsem tě vykoupil.“ Až tak je to jisté.

Idealistický filosof G. E. Lessing mluvil o „ošklivém širokém příkopu“, který nás od biblického světa dělí a který nám nutně brání chápat biblické slovo v jeho naléhavosti. Jak si můžeme my dnes přivlastnit Boží „Neboj se, já jsem tě vykoupil“ ve svých vždy originálních životních příbězích? To trvá, i když nejsme v Babylonu a jsme vnějšně pro starého Izraelce nepředstavitelně svobodní. Každá reklama, kterou je naše vědomí a ještě více podvědomí co chvíli bombardováno, je takovou ódou na život bez hranic, bez jakéhokoli vnějšího zajetí. Avšak přemíra nabídky znejišťuje. Je tohle to nejvýhodnější, i když nejlacinější? Potřebuju to? Pojedu do Paříže vlakem nebo poletím? Přestože nikdo žádné lepší společenské uspořádání nevymyslel, kapitalismus má velmi vyvinuté, sofistikované metody, jak z lidí učinit „zajatce svobody“. Ve víru ustavičných slev není jednoduché se vyznat. My Češi máme z evropských zemí nejvíce e-shopů na hlavu, nejvíce benzínek a hospod, vypijeme nejvíce alkoholu, je nás nejméně v církvi, zato se teď nejvíce odvoláváme na své křesťanské kořeny, kterých je nám pro nerušené běhání po věštících a hltání horoskopů opravdu zapotřebí, máme nejvyšší islámofobii a skoro nejméně muslimů – a také nejvíce zlevněného zboží. Když mezi regály ztrácíme orientaci nebo rovnou své blízké, s nimiž jsme do obchodu přišli, je dobré, když nás někdo zavolá jménem. Dovolte mi v této souvislosti malou osobní vzpomínku. Před 4 lety jsem spěchal ve Frankfurtu na letišti, uháněl jsem z jedné konference a v tom shonu jsem si na klopě saka zapomněl visačku se jménem. Nikdy předtím jsem na tom letišti nebyl, netušil jsem, jak tam probíhá odbavení apod. a musel jsem vypadat více než vyděšeně. Ale po tom letišti se pohybují stovky rádců, resp. spíše rádkyň, které cestujícím ochotně pomohou. Jedna z nich ke mně hned po vyjetí do jedné ze vstupních hal přišla, podívala se na tu visačku a zeptala se mě: „Pane Roubíku, mohu Vám nějak pomoci?“ V tu chvíli jsem nebyl kdesi v neznámém prostředí, cizinec chvátající k letadlu a obávající se načtení pasu, ale cítil jsem

takový zvláštní pocit bezpečí a přijetí. Podotýkám, že se ptala německy; nedýchla na mě krása mateřštiny. Potom jsem nad touto příhodou uvažoval a ne kvůli pointě dnešního kázání jsem dospěl k závěru, že bez toho oslovení by se u mě tento klidný pocit nedostavil – nebo rozhodně ne v té míře. Mezi cizími v cizím prostředí najít sebe sama – to se daří asi nejrychleji a nejúčinněji, když nás někdo osloví jménem.

Vnější zajetí, které tvoří historické pozadí našeho textu, díkybohu nepocítujeme. Kromě „zajetí svobody“ tušíme, nebo dokonce z vlastní zkušenosti známe jiná, naléhavější zajetí. Jsou tu vnitřní, neviditelné okovy viny, naší minulosti, čím neviditelnější, tím pevnější, zajetí nenávisti vůči někomu, nebo dokonce sobě samému, zajetí fanatické, slepé lásky, která se v nenávist tak ráda proměňuje. V nejrůznějších variacích říká Ježíš: přišel jsem, abych ti přinesl svobodu, abych ti nabídl vykoupení. Přestože za to zaplatil nejvyšší cenu, tak nikomu nic nevnucuje, ale nabízí, zve. Bůh v Kristu prošel nejhlubším utrpením a smrtí, abychom ve svém utrpení a smrti mohli cítit jeho přítomnost, jeho přijímající, odpouštějící lásku. Bůh nám říká: *Znám tvoje trápení, znám tvoje strachy. Nesu je s tebou. Tvoje minulost je u mě, tvoje vina pominula.* Tady není místo pro důkazy, pro záruky, nýbrž jediné pro víru.

2. „Povolal jsem tě tvým jménem.“ Máme u Boha své jméno. Nejsme pro něj číslo. O touze člověka dát sobě samému jméno vyprávějí už biblické pradějiny. „Vybudujme si město a věž, jejíž vrchol bude v nebi. Tak si učiníme jméno a nebudeme rozptýleni po celé zemi“ čteme o úmyslu babylonských. Za touto aktivitou nestojí pouze touha po slávě, snaha „trumfnout“ Boha, ale touha nebýt zapomenut. Alexander Veliký založil celou řadu měst a většinu pojmenoval „Alexandrie“. Svého adoptivního syna věhlasný César pojmenoval „Octavius“, česky „Osmý“. Octavius nechtěl zůstat číslovkou a posléze si dal pořádné jméno – „Augustus“, česky „Vyvýšený“. Dát si jméno, nebýt zapomenut, zapsat se do knihy dějin, to je prapůvodní touha člověka.

A do toho slyšíme slova: *Ne, žádná křeč, nemusíš se teprve učinit hodnotným. Nemusíš žít ve strachu, že se tvůj život rozplyne v nicotě, protože jsem tě povolal tvým jménem.* Je to podivné: Právě v Babyloně – tam, kde člověk chtěl budovat věž až do nebe a dát si jméno – je Izrael v zajetí. Hrdý člověk proti Bohu, debakl, zmatení jazyků a národ proti národu. Na tomtéž místě o mnoho později: zajatý Izrael, zlomený člověk šířící se svou vinou před Bohem. Jestliže tento člověk nestaví žádnou věž do nebe, tak právě tehdy není u konce a může začít znovu. Končí to katastrofou, když se člověk pokládá za Boha. Na tento moment bývá nejčastěji poukazováno při srovnávání různých náboženství: ano, leckde se bohové stávají lidmi, vstávají třetí den z mrtvých a vystupují znovu na nebesa, ale to, že by Bůh pro člověka sestoupil až na dno lidské bídy, „peklo“ tomu nábožensky říkáme, a že by to udělal ne proto, abychom se stali bohy, nýbrž lidmi – tohle najdeme jenom v křesťanství. Křesťanství tu v plném souladu se starozákonní tradicí navázalo na lecjakou mytologii a

naplnilo ji zcela novým obsahem. Tato radikální novost dokonce z křesťanů na pár století učinila v očích nekřesťanů bezbožníky, ateisty. „Bůh se stal člověkem, učíň také tak“, zní titul jedné knihy. Bůh sahá do hlubin člověka a jeho bídy: *Tebe, tebe já znám jménem, nenechám tě tobě samému, jsi můj, mám s tebou velké plány*. Tohle rozpoznat přináší stav, kterému říkáme spása, vykoupení.

Na náš text se často káže při křtu nebo při připomínkách křtu. Jsme křtěni ne ve svém, nýbrž ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, a teprve ve spojení s Božím „jménem“ dostáváme to své. Vstupuji do života Božího a Bůh do života mého. „Vtip“ je v tom, že Otec, Syn a Duch svatý nejsou žádná Boží jména. Je to náš pokus, jak tajemství Trojice propojit s naší zkušeností. A přesně tak je to i se vztahem našich pozemských jmen a jmen u Boha. Poměr mezi oběma je nejasný a – dovolím si říci – docela nepodstatný. Co je však podle mého mínění na našem jménu, které nám vybrali rodiče, resp. tatínek, a našem jménu u Boha společné, je to, že vyskytne-li se v nějakém kolektivu hodně lidí téhož jména, na scénu vstupují přezdívky. Jednoho každého musí jít nezaměnitelně oslovit.

3. „Jsi můj.“ Ve světě Starého zákona má znalost jména často ještě magický rozměr. Jména lze zaříkávat, proklínat, lze s nimi čarovat. Potom by zněla věta „Jsi můj“ dost hrozivě. Ale Bůh tímto „jsi můj“ říká něco úplně jiného. *At' se jmenuješ jakkoli, at' ti dali jakékoli jméno, at' jsi v životě udělal spoustu dobrého nebo se ti toho zatím povedlo málo, jsi můj, přijímám tě*. Věhlasný německo-americký teolog Paul Tillich geniálně shrnul podstatu vykoupení: přijmout, že jsem přijatý, přestože jsem nepřijatelný. Svým „jsi můj“ Bůh nedává nějaké prohlášení majitele, ale je to nabídka, pozvání. Jako když Ježíš tonoucímu Petrovi podává ruku. Tím Bůh neslibuje žádnou zónu bez těžkostí. „Půjdeš-li přes vody, já budu s tebou, půjdeš-li přes řeky, nestrhne tě proud, půjdeš-li ohněm, nespálíš se, plamen tě nepopálí“ pokračuje náš text. *Přeju si, aby tě všechna nebezpečí ode mě nemohla oddělit*. Takto nám Bůh odebírá naše trápení. Tato přínáležitost k Bohu je v Bibli míněna velmi komplexně. *Jsi můj zcela, ne ve stavech svého náboženského rozpoložení; ne když na tebe před Vánoci nebo někdy jindy přijde kostelová nálada. Ve všech tvářnostech svého života jsi můj: se svými vztahy s druhými, se svým umem, se svou důstojností, se svou vírou i vinou*. Když si toto uvědomujeme a každodenně z toho žijeme, plně se děje naše vykoupení.

Ano, i s Božím nabádáním „Neboj se, já jsem tě vykoupil, povolal jsem tě tvým jménem“ můžeme naložit jako s těmi reklamními letáky a „newslettery“, a ne jako s dopisem adresovaným pouze nám. Bůh nás nebude proti strachu a úzkosti přesvědčovat, prosit o naši pozornost. Stojí na počátku i na konci. A samozřejmě i mezi tím – „po všechny dny“, jak vzkříšený Ježíš slibuje učedníkům v dnešním evangeliu. A proto: „Neboj se.“ **Amen**.